

Upute za dodjelu ISBN-a e-knjigama i aplikacijama za e-knjige

ISBN je identifikator omeđenih publikacija (knjiga) i srodnih proizvoda dostupnih javnosti. ISBN se ne upotrebljava za identifikaciju datoteka koje služe samo za razmjenu između nakladnika i slagara ili tvrtki za konverziju e-knjiga, niti se upotrebljava za identifikaciju apstraktnih entiteta kao što su tekstualna djela (sadržaj).

Publikacijama se dodjeljuju zasebni ISBN-i ukoliko ih bilo koji sudionik knjižnog lanca treba identificirati zasebno.

Krajnji korisnici trebaju znati: a) hoće li e-knjigu koju kupuju moći koristiti na njihovom uređaju ili programskoj podršci i b) koje će im mogućnosti biti na raspolaganju (npr. kopiranje, ispis, posudba itd.). To je obično određeno kombinacijom formata datoteke i programske podrške za upravljanje digitalnim pravima (Digital Rights Management software). Zasebni ISBN-i olakšavaju upravljanje, dijeljenje i pronalaženje tih informacija kao i isporuku odgovarajuće inačice e-knjige.

Zasebni ISBN-i također olakšavaju popisivanje različitih inačica e-knjiga u trgovačkim katalogima, izvještajima o prodaji i korištenju te transakcijama u elektroničkom poslovanju, osobito kada se više inačica prodaje na jednome mjestu.

Često postavljana pitanja za nakladnike i posrednike

1. Ako objavljujem e-knjigu u dva ili više različitih formata (npr. epub, PDF) trebam li dodijeliti zasebne ISBN-e?

Da. Svaki različiti format u kojem je objavljena i zasebno dostupna pojedina elektronička publikacija treba dobiti zaseban ISBN.

2. Trebaju li različite inačice e-knjige koje se objavljuju u istom formatu (npr. epub) dobiti različite ISBN-e?

Ako različite inačice e-knjige koriste istu programsku podršku za upravljanje digitalnim pravima (DRM) (npr. Adobe ACS4), s uglavnom istim postavkama i prilagođene su za korištenje na različitim uređajima ili programskoj podršci, tada se koristi jedan ISBN.

No, ako dvije inačice e-knjige koriste istu programsku podršku za upravljanje digitalnim pravima (DRM), ali sa znatno različitim postavkama (npr. ispis je dopušten u jednoj, ali ne i u drugoj inačici) tada svaka inačica treba imati zaseban ISBN.

Ako se koristi zaštićeni DRM koji veže inačicu za određenu platformu, uređaj ili programsku podršku tada, ako se dodjeljuju ISBN-i (vidjeti 6. pitanje), treba koristiti zasebne ISBN-e za svaku inačicu.

3. Ukoliko je sadržaj isti, koja su to svojstva prema kojima se razlikuju različiti proizvodni oblici e-knjige i koja ujedno određuju kada je potreban zaseban ISBN?

Ključna svojstva odnose se na to je li za korištenje e-knjige potreban određeni uređaj ili programska podrška te koje su korisničke funkcionalnosti dostupne (npr. kopiranje, ispis, posudba itd.). Kao što je već navedeno, to je obično određeno kombinacijom formata datoteke i programske podrške za upravljanje digitalnim pravima.

4. Postoji li normirani način opisivanja različitih proizvodnih oblika i svojstava DRM-a?

ONIX za knjige međunarodna je norma za prikaz i posredovanje informacija o proizvodima knjižne industrije u elektroničkom obliku.

Čak i ako ne koristite ONIX, za opisivanje proizvodnog oblika i ograničenja korištenja možete koristiti normirane kodove koji su navedeni u odgovarajućim dijelovima popisa kodova.

Više informacija o ONIX-u za knjige 3.0 i popisima kodova dostupno je na:

<http://www.editeur.org/93/Release-3.0-Downloads/>

5. Ako dajem glavnu datoteku (eng. master file) tvrtkama za konverziju i ne kontroliram različite kombinacije formata datoteka i DRM-a koje su ponuđene prodavačima, trebam li dodijeliti ISBN toj glavnoj datoteci?

Ne, jedino u slučaju ako je dostupna javnosti u potpuno istom obliku kao i glavna datoteka (tj. nepromijenjen format datoteke i bez DRM-a). Zaseban ISBN trebata dodijeliti svakoj inačici nastaloj konverzijom.

Ako je vašem naslijeđenom računalnom sustavu potreban ISBN za identificiranje glavne datoteke, tada se on treba koristiti samo kao interni identifikator kako bi se izbjegla mogućnost da nekoliko različitih inačica imaju isti ISBN.

6. Ako moje e-knjige isporučuje prodavač koji je jedini dobavljač e-knjiga u zaštićenom formatu i one se mogu kupiti isključivo preko njegovih mrežnih stranica (npr. Amazon Kindle, Apple i-bookstore) i tom dobavljaču nije potreban ISBN trebam li tim inačicama dodijeliti zasebne ISBN-e?

Tim inačicama e-knjiga nije potrebno dodijeliti ISBN-e, osim ako bi to moglo biti korisno za vaše potrebe ili ako želite da ta inačica bude dostupna na popisu raspoloživih e-knjiga u drugim bazama podataka.

Ako im dodijelite ISBN-e, budući da te platforme najčešće nisu interoperabilne, pazite da su ISBN-i jedinstveni za svaku inačicu kako ne bi došlo do problema u trenutku kada one postanu dostupne kod drugih dobavljača.

7. Nakladnicima pružam usluge konverzije e-knjiga, ali oni ne dodjeljuju zasebne ISBN-e za svaku inačicu koju ja proizvedem. Što mi je činiti?

Ako nakladnik posrednicima ne osigura ISBN-e za svaku zasebnu inačicu, tada posrednici mogu dodijeliti vlastite ISBN-e. Uredi za ISBN u tu će svrhu osigurati ISBN za posrednike. U tom slučaju izvještaj o korištenim ISBN-ima i pripadajućim metapodacima posrednik treba poslati nakladniku, nacionalnom uredu za ISBN i drugim bibliografskim uredima.

Napominjemo da dodjela ISBN-a ne utječe na prava vlasništva.

8. Čitači za e-knjige pružaju različite mogućnosti, kao npr. veličina fonta, pretvaranje teksta u govor, označivanje stranice, boje itd. Iako su sadržaj, format datoteke i DRM isti, korisnička iskustva ovise o korištenom uređaju. Kako to utječe na dodjeljivanje ISBN-a?

Uopće ne utječe. Ako su sadržaj, format datoteke, DRM i postavke nepromijenjene, razlike koje ovise o korištenom uređaju ili programskoj podršci za čitanje e-knjige ne utječu na ISBN.

Napominjemo da dostupnost jednobojnih slika ili slika u boji u zasebnim e-publikacijama namijenjenih upravo za monokromatske uređaje ili uređaje u boji predstavljaju promjenu sadržaja – te stoga i ISBN-a. Međutim, ako su dostupne samo slike u boji, a određeni uređaj ima samo monokromatski zaslon, tada se radi o ograničenju uređaja i ne zahtijeva drugi ISBN.

9. Treba li e-knjiga s dodatnim mogućnostima, koja uključuje audio, video ili neki drugi dodatni sadržaj, imati različit ISBN od standardne e-knjige?

Da. Uvijek kada je dodatni sadržaj uključen u e-knjigu jasno je da se radi o drugačijem proizvodu koji zbog toga treba imati zaseban ISBN.

10. Mogu li aplikacije za e-knjigu (npr. aplikacije za iPhone, Android itd.) imati ISBN-e?

Da, pod uvjetom da se radi o sadržaju u kojem prevladava tekst. Aplikacija za e-knjigu je kombinacija teksta i drugih sadržaja te programske podrške. Ukoliko se elementi programske podrške razlikuju (npr. odnose se na različite operativne sustave) tada svaka inačica treba imati zaseban ISBN. Ujedno preporučamo, pogledajte i odgovor na 6. pitanje. Ako je aplikacija dostupna samo na jednom mjestu, onda ISBN možda neće biti neophodan.

11. Objavljujem dvije inačice jedne e-knjige, jednu bez DRM-a i drugu s ugrađenim „društvenim“ DRM-om (engl. „social“ DRM) koji ne postavlja ograničenja za korištenje (npr. vodeni žig). Trebam li u ovom slučaju dva zasebna ISBN-a?

Ne. Ako „društveni“ DRM ne postavlja nikakva ograničenja niti značajno utječe na način korištenja, tada mu ne treba dodijeliti zaseban ISBN.

12. Kako povezati različite inačice jedne e-knjige?

ISTC (Međunarodni standardni kôd teksta) identifikator je ISO-a koji identificira osnovni tekstualni sadržaj knjige te je stoga zajednički svim digitalnim i fizičkim pojavnim oblicima istog naslova. Dodjeljivanje ISTC-a omogućit će povezivanje svih inačica jednog naslova, a kriterija odabira kao što je proizvodni oblik, može se također koristiti za povezivanje svih inačica e-knjige. Neki sustavi već koriste interne identifikatore djela koji omogućuju ovu funkcionalnost, no to se ne može koristiti u lancu nabave.

Važno je istaknuti da implementacija ISTC-a omogućuje korištenje istih metapodataka na razini djela i na razini pojavnog oblika te na taj način štedi vrijeme pri unošenju metapodataka.

Daljnje informacije o ISTC-u dostupne su na: <http://www.istc-international.org>

13. Kako mogu identificirati pojedinačna poglavlja ili druge dijelove knjige koji će biti dostupni kao zasebne cjeline?

Ako nudite pojedina poglavlja ili dijelove knjige kao zasebne cjeline kroz uobičajeni lanac nabave i ujedno želite da su navedene u trgovačkim katalogima, tada s njima postupate kao sa zasebnim publikacijama i trebate im dodijeliti ISBN-e. Ukoliko će biti dostupni samo na jednom mjestu, kao npr. na mrežnoj stranici nakladnika, tada će odgovarajući interni identifikatori biti dostatni.

Guidelines for the assignment of ISBNs . // London : International ISBN Agency, 2010

Prijevod: Hrvatski ured za ISBN